

Slovenski dom

Stev. 144

V Ljubljani, sreda 26. junija 1940

Leto V

Pogoji za premirje med Francijo ter Nemčijo in Italijo

Nemčija bo ohranila zasedeno severno Francijo, del obale, dobila vse francosko orožje, letala ter načrte vseh utrd, ne bo pa zahtevala zase vojne mornarice, ki bo razorožena. Stroške zasedbe bo plačala Francija

Berlin, 25. junija. Uradno poročajo: Med Hitlerjevim pooblaščenem generalom Keitelom na eni strani ter pooblaščenem francoske vlade generalom Huntzingerjem kot predsednikom francoske delegacije je bila podpisana naslednja pogodba o premirju:

1. Francoska vlada ustavi boj proti Nemčiji v Franciji in v francoskih posestvih ter na morju. Francoska vlada privoli, da vse francoske čete, ki so obkoljene od nemške vojske, takoj položijo orožje.

2. Za varstvo nemških koristi bodo obdržale nemške čete v oblasti pokrajine severne Francije, kakor je zaznamovano v priloženem zemljevidu.

3. V zasedenih delih Francije imajo nemške oblasti vse pravice zasedbenih oblasti. Francoska vlada in njena uprava se obvezuje, da bo z vsemi sredstvi podprla izvedbo ukazov nemških oblasti. Francoske oblasti bodo dobile od francoske vlade takoj ukaz, da se pokore odredbam nemškega poveljstva in da korektno sodelujejo z nemškimi oblastmi. Nemška vlada namerava zasediti določen del francoske obale do konca sovražnosti z Anglijo v tistem obsegu, kolikor potrebuje. Francoska vlada lahko določi svoj sedež v katerikoli kraju, ki ni zaseden, ako pa hoče, v Parizu. Nemška vlada bo v tem primeru francoski vladi nudila vse olajšave, da bi mogla francoska uprava v nezasedenih pokrajinah neovirano poslovati.

4. Francoska vojska na kopnem, na morju in v zraku se mora demobilizirati v roku, ki bo določen pozneje. Izjema so samo čete, ki so potrebne za ohranitev notranjega reda, in sicer v sporazumu z nemškimi in italijanskimi oblastmi. Francoske čete v tistih delih, katere bo Nemčija zasedla, se bodo umaknile v nezasedene pokrajine. Pred odhodom morajo položiti orožje. Nemška vlada bo zahtevala poročila o izvedbi teh odredb.

5. Za izvedbo teh odredb zahteva nemška vlada, da se ji izročijo vsi francoski topovi, tanki, oklepna vozila in ostali vojni material in vse strelivo. Ta material morajo v redu oddati tudi tiste francoske čete, ki so v tem trenutku v nezasedenem delu Francije.

6. Čete in ves material, ki je v nezasedeni Franciji — v kolikor te čete in material niso potrebni za ohranitev notranjega mira v državi — je treba razorožiti, material pa izročiti v skladišča na krajih, katera bo določila italijanska in nemška komisija.

7. V zasedenih pokrajinah mora Francija izročiti vse kopne in obrežne utrdbe z vsem orožjem, strelivom in drugim materialom v nepoškodovanem stanju, dalje načrte teh in vseh že zasedenih utrd ter podatke o minskih poljih na kopnem in na morju, ki jih morajo na zahtevo nemških oblasti odstraniti Francozi sami.

8. Vsa francoska vojna mornarica, razen ladij, ki so potrebne za varstvo francoskih kolonij, se mora zbrati v določenih pristaniščih, kjer bo demobilizirana in razorožena. Nemčija slesovno izjavlja, da francoske vojne mornarice ne bo uporabljala pri nadaljevanju vojne zase, razen ladij za stražo obale in za odstranjevanje min. Tudi ne bo pri sklepanju mira zahtevala francoskega vojnega brodomorja. Vse vojne ladje izven francoskih voda morajo biti poklicane v francoske luke.

9. Francoska vlada se obvezuje, da s preostalo vojsko ne bo storila ničesar proti Nemčiji in da bo preprečila, da bi francoski vojaki šli v tujino ali

da bi bilo kakršno koli orožje ali letala bila poslana v Anglijo ali kam drugam. Francoska vlada bo vsem državljanom prepovedala bojevati se proti Nemčiji. Kdor se bo pregrešil, bodo nemške čete ravnale z njim kot z nezakonitim vojakom.

10. Nobena francoska trgovska ladja do nadaljnjega ne sme odpluti iz francoskih pristanišč. Obnovo pomorskega trgovskega prometa bosta dovolili nemška in italijanska vlada. Ladje, ki so zunaj, se morajo takoj vrniti ali pa pluti v nevtralna pristanišča. Vse zasedene nemške trgovske ladje v francoskih lukah bodo vrnjene, za poškodbe in za zaseženi tovor ima Nemčija pravico zahtevati odškodnino.

11. Nobeno letalo se ne sme brez dovoljenja dvigniti s francoskih letališč, ki pridejo z letali

in vsemi napravami pod nadzorstvo nemških in italijanskih oblasti. Zasedbene oblasti imajo pravico zahtevati onespobljenje vseh letal in letališč. Vsa angleška letala na francoskih letališčih se morajo takoj izročiti nemškim oblastem.

12. Francija se obvezuje, da bo v zasedenem predelu vse vojaške naprave izročila nepoškodovane Nemcem in poskrbela, da luke, ladjedelnice, industrijske naprave, ceste, železnice, svetilniki itd. ne bodo poškodovane. Na zahtevo nemškega poveljstva mora Francija popraviti vse uničene ali poškodovane naprave ter poskrbeti zanje zadostno število uradništva in materiala.

13. Vse radijske postaje v nezasedenem delu prenehajo obratovati. Oddaje se bodo smele začeti spet po posebnem nemškem dovoljenju.

14. Francoska vlada mora omogočiti in z vsemi sredstvi zagotoviti promet med Italijo in Nemčijo čez nezasedeni del.

15. Begunce mora francoska vlada vrniti iz nezasedenega dela v zasedeni ob sodelovanju nemških oblasti.

16. Francoska vlada mora preprečiti vsako pošiljanje imovine, denarja, vozil in blaga iz skladišč v tujino ali v nezasedeno Francijo brez dovoljenja nemških oblasti.

17. Stroške za vzdrževanje nemške zasedbene vojske v Franciji bo nosila francoska vlada.

18. Vsi nemški vojni in civilni ujetniki ter ljudje, obsojeni zaradi dejanj v korist Nemčiji, se morajo takoj izročiti nemškim četam, prav tako drugi Nemci v Franciji in kolonijah.

19. Francoski vojni ujetniki v Nemčiji bodo ostali tam do konca vojne.

20. Francoska vlada je odgovorna za škodo na vseh predmetih, ki bodo po tem premirju izročeni Nemčiji. Odgovarja tudi za morebitni izvoz teh predmetov iz države.

21. Izvedbo določil premirja bo po navodilih nemškega poveljstva nadzorovala posebna nemška komisija, v kateri bo tudi zastopnik francoske vlade.

22. Sporazum o premirju velja do sklepa mirovne pogodbe. Nemčija premirje lahko odpove, kadar hoče, če bi Francija ne izpolnila prevzetih obveznosti.

Koliko francoske zemlje bodo zasedli Nemci?

Berlin, 26. junija. m. Dobro poučeni krogi javljajo, da so nemški pogoji sicer težki, toda ne ponižujoči, ne po obliki in ne po načinu izvajanja. Poudarjajo, da bo z objavo pogojev o premirju objavljen tudi zemljevid, na katerem bo označena demarkacijska črta zasedenih pokrajin v Franciji. Neporočajo pa, kako daleč v Francijo bo šla ta črta, toda pripominjajo, da pokrajine, ki jih bodo obdržali Nemci zasedene, ne bodo tako obširne, kakor pa je ozemlje, ki ga je do premirja zasedla nemška vojska.

Potop velike naše ladje v Rokavskem prelivu

Sušak, 26. junija. m. Naša 8700 tonska ladja »Labud«, ki pripada Jadranski plovidbi d. d. na Sušaku je 20. t. m. plula po prelivu med Anglijo in Irsko in je bila na poti iz južne Afrike v Liverpool. Na tej poti se je ladja ponesrečila in se potopila z vsem tovorom. Posadka se je rešila s čolni, s katerim se je pripeljala do irske obale. Poveljnik ladje Boža Bantič je obvestil Jadransko plovidbo d. d. na Sušaku, da so vsi člani posadke rešeni.

Ni še znano kako je prišlo do nesreče, verjetno pa je, da je ladja zavozila na mino. »Labud« je bil narejen leta 1918.

Hud nemški letalski napad na Anglijo

London, 26. junija. o. Angleško letalsko ministrstvo poroča, da so preteklo noč nemška letala izvedla več bombnih napadov na različne kraje Anglije. Protiletalske baterije so živahno obstreljevale sovražna letala. Angleška bojna letala so potela za sovražnikom in se spustila v boj z njim. Sestreljenih je bilo 5 sovražnih bombnikov. Poročila, ki prihajajo iz napadenih pokrajin, pravijo, da so bombe povzročile znatnejšo škodo na zasebnih zgradbah, medtem ko so vojaški objekti bili manj poškodovani. Smrtnih žrtev je bilo 5, ranjenih pa 20 ljudi.

V zasedenem Parizu so spet začeli izhajati dnevniki »Matin«, »Paris-soir« in »La Victoire«. Vsi listi zelo napadajo Anglijo, poroča italijanski radio.

Švicarska vlada je včeraj izdala razglas, v katerem pravi, da pomeni premirje na Zahodu olajšanje tudi za Švico. Ker ni več bojev ob švicarskih mejah, bo Švica postopno delno demobilizirala svojo vojsko ter preuredila vse svoje gospodarstvo in socialno politiko, zakaj mednarodno gospodarsko sodelovanje še dolgo ne bo obnovljeno. Zato bo potreba žrtvovati dosežani red in se odreči dosežanemu lagodnemu življenju.

Predsednik angleške vlade Churchill je imel včeraj v poslanski zbornici govor, v katerem je dejal, da bo Anglija skušala ohraniti zveze s sedanjo francosko vlado in da je Anglija mislila privoliti v francosko pogajanja za premirje, če bi bili Francozi izročili svojo vojno mornarico. Vprašanje brodomorja je Anglijo najbolj zanimalo, toda ta angleška zahteva se ni uresničila. Nemčija sicer objublja, da ne bo francoskih vojnih ladij izkoriščala za boj proti Angliji, toda te objube bo najbrž obšla. Angleži pa upajo, da se bo francoski imperij upr takemu premirju. Anglija bo francoski odpor proti Nemcem podprla z vsemi silami.

Kaj mora Francija za premirje dati Italiji

Pogoji italijansko-francoskega premirja vsebujejo 24 točk.

V prvi točki se Francija obvezuje prenehati s sovražnostmi proti Italiji na ozemlju Francije, kolonij in mandatov, na morju in v zraku.

2. Italijanske čete obdržijo črto, ki so jo zasedle do premirja.

3. Francija bo demobilizirala ob tej črti pas v širini 50 km. Med premirjem bo tudi popolnoma demobiliziran pas v Somaliji in Libiji. Med sovrážnostmi z Anglijo ter za časa premirja bo imela Italija popolno in stalno pravico za izkoriščanje luke Džibuti in njenih naprav ter francoskega dela proge Addis Abeba-Džibuti za vse vrste prevoznikov.

4. V točki 3. omenjeni predeli bodo demobilizirani 10 dni po ustavitvi sovražnosti. V teh predelih ostane samo najnujnejše francoske osebe za nadzorstvo in vzdrževanje utrd, vojašnic, skladišč in drugih vojaških objektov. Ostale bodo tudi lahko najnujnejše čete za ohranitev notranjega reda, ki jih bo določila italijanska komisija za premirje.

5. Vse orožje in strelivo, ki se nahaja v predelih, ki bodo demilitarizirani v Evropi in v Afriki, se mora izročiti v 15 dneh. Orožje v utrdah ter strelivo se mora v roku 15 dni uničiti. Na ozemlju obmejne Somalije se mora istotako izročiti orožje in strelivo v 15 dneh na točkah, ki jih bo določila italijanska komisija za premirje. Kar se tiče orožja in streliva v utrdah na omenjenem ozemlju, se mora uničiti.

6. Med sovražnostmi z Anglijo se morajo utrdbe in pomorska oporišča v Toulonu, Bizerti, Ajacciu in Oranu ter Marseilleu demilitarizirati do ustavitve sovražnosti. Ta demilitarizacija se mora izvesti v 15 dneh.

Točka 7. in 8. se nanašata na način demilitarizacije predelov, vojaških pomorskih utrd in pomorskih oporišč.

9. Vse kopnene, pomorske in zračne sile na francoskem evropskem ozemlju se morajo demilitarizirati in razorožiti v roku, ki bo pozneje določen. Izvete so le čete, ki so neobhodno potrebne za ohranitev notranjega reda. Število teh čet bosta

določili Italija in Nemčija. Kar se tiče ozemlja v francoski Severni Afriki, Siriji in francoski obrežni Somaliji bo italijanska komisija za premirje upoštevala poseben pomen ohranitve reda na teh ozemljih.

10. Italija ima pravico, da v poročilo za izvedbo pogojev o premirju zahteva delno ali celotno izročitev orožja, topništva, oklopnih avtomobilov, tankov, konjske vprege in streliva, ki je pripadalo enotam, ki so se udeležile bojev proti Italiji.

11. Italija in Nemčija imata nadzorstvo nad orožjem, strelivom in ostalim vojnim materialom v Franciji, ki ni zasedena, ter nadzorstvo nad nadaljnjo izdelavo vojnega materiala na istem ozemlju.

12. Enote francoske vojne mornarice se morajo zbrati v lukah, ki bodo pozneje določene. Te enote bodo demobilizirane in razorožene ter bodo ostale pod nadzorstvom Italije in Nemčije. Izjema so enote, ki bodo v sporazumu z italijansko in nemško vlado določene za nadzorstvo francoskih obrežnih vod in kolonij. Vse francoske vojne ladje v kolonijah, katere ne bodo ostale tam za ohranitev francoskih kolonialnih koristi, se morajo vrniti v francoske evropske luke. Italijanska vlada izjavlja, da nima namena za sedanje vojne uporabljati francoskih pomorskih enot, ki bi bile pod njenim nadzorstvom. Tudi nima namena pri sklepanju mira zahtevati zase francosko vojno mornarico. Toda za premirja je možnost, da se te ladje uporabijo za pobiranje min.

13. Francoska pristojna oblastva morajo v 10 dneh pobrati v določenih predelih pred utrdami in pomorskimi oporišči, ki se bodo demilitarizirala, vse mine ter jih demontirati.

14. Francoska vlada se obveže, da ne bo začela nikjer in v nobeni obliki sovražnosti proti Italiji ter da bo preprečila, da bi njene oborožene sile ali francoski državljani zapustili njeno ozemlje, da bi se udeležili sovražnosti proti Italiji.

15. Francoska vlada se obveže, da bo onemogočila, da bi francoske vojne ladje, letala, orožje in strelivo bili s francoskega ozemlja poslani na ozemlje Velike Britanije ali drugih držav.

16. Vsem francoskim trgovskim ladjam je prepovedan odhod iz pristanišč, dokler italijanska in nemška vlada ne dovolita delne ali celotne obnove francoske pomorske trgovske plovidbe. Trgovske ladje, ki ob podpisu premirja niso v francoskih lukah, bodo poklicane, da se vrnejo v francoske luke, ali da odplovejo v luke nevtralnih držav.

17. Vse italijanske trgovske ladje, ki so bile zaplenjene, se morajo vrniti Italiji.

18. Vsem letalom je prepovedano zapustiti francosko ozemlje. Ta prepoved velja za vsa letališča in vse luke.

19. Prepovedujejo se radijske oddaje na francoskem evropskem ozemlju. Kako se bo vzdrževala radijska zveza med Francijo in Severno Afriko ter Sirijo in francosko Somalijo, bo določila italijanska komisija za premirje.

20. Italija in Nemčija imata pravico do prevoza skozi nezasedeno francosko ozemlje.

21. Takoj se morajo izpustiti italijanski vojni ujetniki ter izročiti italijanskim oblastem, ter tudi osebe, ki so bile prijete zaradi delovanja v prid Italije.

22. Francoska vlada jamči, da bo vse, kar mora izročiti po posameznih točkah premirja, izročila v dobrem stanju.

23. Italijanska komisija za premirje ima dolžnost nadzorovati izpolnjevanje sporazuma o premirju, francoska delegacija pa prevzame dolžnost za vzdrževanje zveze med francosko vlado ter italijansko komisijo za premirje.

24. Sporazum o premirju ostane v veljavi do sklenitve mirovne pogodbe, oziroma dokler ne bo odpovedana od Italije, če francoska vlada ne bi izpolnila vsah prevzetih obveznosti.

Zena predsednika Roosevelta je bila izvoljena za predsednico ameriškega odbora, ki bo pomagal vojnim žrtvam v Evropi.

Nemški načrti za gospodarsko preureditev povojne Evrope

Berlin, 26. junija. m. United Press poroča: Industrijski krogi zatrjujejo, da je kancler Hitler naročil gospodarskemu strokovnjaku dr. Schachtu naj izdela načrt za novo ureditev evropskega gospodarstva. Schacht se je te naloge takoj lotil ter je v zvezi s tem že zaslišal več uglednih nemških gospodarskih osebnosti. V kratkem bo obiskal tudi Holandijo in skandinavске države, da se seznani z mnenjem tamkajšnjih industrijskih krogov in gospodarskih strokovnjakov.

Dr. Schacht v svojem načrtu baje misli na mednarodno razdelitev dela, na podlagi česar bi se določile razlike med industrijskimi in poljedelskimi državami, zlasti tistimi v srednji in jugovzhodni Evropi. To bi imelo za posledico

izključitev konkurenčnih korakov ter zagotovitev dela v skupnosti, kar je dozdaj zelo oviralo svobodno mednarodno gospodarstvo. Nekateri države bi se bavile po tem načrtu samo s poljedelstvom, druge samo z industrijo ter se tako dopolnjevale.

Govore tudi o gospodarstvu, ki bi ga vodila Nemčija kot središče, kar bi v bodoče odstranjalo zastoj na tržiščih in onemogočalo kopičenje surovin.

V Berlinu za zdaj še ni mogoče dobiti potrditve vesti, o skorajšnji konferenci industrijskih in finančnih strokovnjakov iz vse države, toda industrijski krogi sodijo, da ni izključeno, da bo takšna konferenca takoj po vojni.

ker je Nemčija priznala koristi Sovjetske Rusije na Balkanu.

Na pristojnih mestih pravijo samo toliko, da Nemčija vsako akcijo v jugovzhodni Evropi, ki hoče okrepiti mirne razmere na tem področju, lahko samo pozdravi. Nemčija ima z državami v tem delu Evrope gospodarske pogodbe, ki jih želi ohraniti in po možnosti še razširiti. Zato sodi, da bi čim močnejše urejen položaj v jugovzhodni Evropi mogel biti samo v korist za Nemčijo.

Nemci pozdravljajo začetek rednih odnošajev med Jugoslavijo in Sovjeti

Berlin, 26. junija. m. Zaradi perzaposlenosti z dogodki na zahodu nemško časopisje še ni zavzelo stališča do začetka diplomatskih odnošajev med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo. Nemško časopisje je o tem objavilo samo kratko poročilo brez razlag. Po vedenju nemških odločujočih krogov, se pa že zdaj lahko reče, da je Nemčija ta dogodek sprejela kot nekaj čisto razumljivega in to tembolji, ker so odnošaji med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo kljub vsem trditvam ostali še nadalje dobri in

Od tu in tam

Uradniške pripravnike za pošto, brzojavno in telefonsko službo bodo v bodoče sprejemali ravnatelji sami, ne pa več ministrstvo. To pa samo na podlagi natečajev, ki bodo od časa do časa razpisani po proračunskih možnostih in po potrebi. Zato zdaj ministrstvo za PTT opozarja vse tiste, ki razumajo na omejenjo službo, naj v bodoče več ne pošiljajo prošnje za nastavitve na ministrstvo, pač pa naj se obrnejo z njo na pristojnega ravnatelja. Uradno pa poročajo iz Beograda, da so za zdaj vsa mesta na področju ministrstva PTT že izpopolnena. Tisti, katerih prošnje še niso bile uslišane in leže še v ministrstvu, bodo prošnje dobili nazaj.

Popolno nemško gimnazijo s pravico javnosti bodo dobili v Novem Vrbsu. Prosvetno ministrstvo je v to že privolilo. Gimnazija bo odprta že z začetkom novega šol. leta. V vseh razredih bodo na njej poučevali nemški in državni jezik po 4 ure na teden. Od tretjega razreda dalje se bodo učenci lahko učili tudi italijanske ali pa francoske, kakor bodo želeli. Vse predmete bodo predavali v tej šoli v nemškem jeziku, le državni jezik, zgodovino in zemljepisje Jugoslavije v državnem jeziku. Profesorji morajo biti jugoslovanski državljani nemške ali jugoslovanske narodnosti. V to gimnazijo pa bodo smeli hoditi le otroci jugoslovanskih državljanov, ki so nemškega rodu in otroci nemških državljanov, ki so stalno nastanjeni v Jugoslaviji. Vse učne knjige mora prej odobriti prosvetno ministrstvo.

Vodstvo zemljoradniške stranke je za 30. junij sklicalo glavni odbor, da izvoli novega strankinega predsednika. Dosedanji predsednik dr. Milan Gavrilović je namreč imenovan za jugoslovanskega poslanika v Moskvi, kamor bo najbrž že v kratkem odpotoval. Kdo bo novi predsednik zemljoradniške stranke, za zdaj še ni mogoče reči, ker je položaj v stranki v tem oziru precej nejasen. Napovedujejo, da bo glavni odbor najbrž rešil vprašanje novega strankinega predsednika na ta način, da bo njegovo izvolitev zaupalo posebnemu odboru.

Novo rudarsko šolo bo dobila Jugoslavija. — Zgradili jo bodo v Varaždinu, kjer imajo manjšo rudarsko šolo že sedaj. To prejšnjo šolo si je ogledal včeraj načelnik rudarskega oddelka hrvatske banske uprave inž. Belančič in se pri tej priliki zanimal za nadaljevanje potrebe te šole. Za novo rudarsko šolo je dala prostor brezplačno na razpolago mestna občina v Varaždinu. Zgrajenih bo več novih poslopij, ki bodo razen za šolo namenjena tudi za delavnice, ki so pri vsaki takšni šoli nujno potrebne.

Cene vilenim kokonom je določilo ministrstvo za kmetijstvo. V sporazumu z ministrom za trgovino in industrijo je kmetijski minister določil za letos odkupne cene za surove svilne kokone, ki jih bo kupovala Privilegirana a. d. od producentov. Cene so določene naslednje: na severu: a) 18 din za prvi razred, 15 din za drugi razred, 5 din za tretji razred; b) na jugu: 20 din za prvi razred in 17 din za drugi razred. Te cene so minimalne. V kolikor Prizadu ne bo potrebno odkupiti vse letošnje zaloge svilnih kokonov, kar je bo na jugu naše države, bo svilariskim proizvajalskim združenjem dovoljeno, da bodo svojo zalogo lahko prodajali po ceni, katero bodo pač lahko dosegli.

Bolgarski kipar Kiril Todorov, ki je zadnja leta s svojimi deli, zlasti s portreti, dosegel velike uspehe, je doma in v inozemstvu, predvsem v Italiji, kjer ima svoj atelje, portretiral mnogo uglednih osebnosti. Med drugim je portretiral tudi bolgarskega kralja. Pred dvema mesecema je prišel v Beograd, kjer je začel portretirati predsednika vlade Dragišo Cvetkovića in podpredsednika dr. Mačka. Pred nekaj dnevi je spet prišel v Beograd, kjer je oba portreta tudi dokončal. Zdjaj bo odpotoval v Zagreb, kjer bo portretiral hrvatskega bana dr. Subašića in še nekaj drugih pomembnih osebnosti na področju banovine Hrvatske.

Sedeli so, pili in veselo pili »trije dobri gostje« v gostilni Dušana Kolarskega v vasi Rumenci blizu Novega Sada. Trije dobri gostje, ki jih v gostilni ni nihče poznal, so prišli, sedli za mizo in naročili pijačo. Ob pijači so se kmalu začeli pogovarjati z gospodarjem ter so junaki prav do trde noči. Gospodar je bil še pred nedavnim kupil nov radijski aparat znamke »Norma«. Gostje so ga seveda takoj vključili ter ga gospodarju na vse pretege hvalili, kako da lepo poje. Gospodarju, ki ni slutil nič hudega, je hvala seveda močno prijala, kako pa bi mu tudi ne. Gostje so ob policijski uri odšli, gostilno je gospodar zaklenil in odšel spat. Kako pa je drugo jutro debelo pogledal, ko je stopil v gostilniško sobo in ni bilo več radijskega aparata, si kaj lahko mislilo. »Dobrim gostom« je bil tako všeč, da so ga kar s seboj odnesli.

Temelji za prvo planinsko kočjo v Bosanski Krajini so bili zdaj blagoslovljeni na planini Starčević pri Banja Luki. To kočjo bosta zgradila društvo »Romanija« in Smučarski klub. Svečanost blagoslovitve je bila prava neobičajna velika. Od blizu in daleč so privreli ljudje. Saj pa je to v onih krajih tudi dogodek kakor ga še niso imeli nikoli! Prva planinska kočja!

Med spanjem se mu je kača ovila okrog vratu. Kmet Mustafa Halilović iz Suvorja pri Beranah je šel v Rožaj. Med potom se je utrudil, ker je bil dan izredno vroč. Sedel je v senco k nekemu stebencu, da bi se odpodil in se napil vode. Ni trajalo dolgo, pa je že spal kakor doma na postelji. Nenadoma pa je v spanju začutil, kako ga nekaj stiska okrog vratu. Takoj se je zbudil ter je na svojo grozo zapazil na prsih kačji rep. Kača sama pa se mu je dvakrat ovila okrog vratu ter ga čvrsto stiskala. Kakor bi znorel, je začel klicati na pomoč in teči po livadi, kjer se je končno od silnega razburjenja in od izmučenosti zgrudil ter oblašal nezavesten. Ko je prišel k sebi, je kača že odšla, Mustafa pa se še vedno ni mogel premakniti z mesta. Šele neki kmet, ki je po naključju prišel mimo ga je spravil na noge ter ga odvedel v Rožaj. K sreči kača Mustafa ni piliča.

Po 17 ur dnevno delajo nameščenci ponekod po raznih zagrebških ljudskih elastičarnah. Tam redno ne obstoji nikakoršen delovni čas, ampak morajo nameščenci delati, kolikor je potreba in kolikor se zaždi gospodarju primerno. Delo po teh elastičarnah prične jutraj ob šestih, in traja kar do enajstih zvečer. Za to svoje garanje pa so nameščenci plačani izredno elabo — po 200 do 300 dinarjev mesečno dobivajo!

V železničarskega nadzornika se je preoblekel neki Milan Lisac iz Bihaca. Začel je zbirati delavce ter je jenal od njih po »kovača« za prošnjo, ker da bo železnica vzela v službo na progi mnogo delavcev. Posli so mu šli izredno lahko iz rok. Zdjaj pa so ga orožniki prijeli za njegovo »železničarstvo« in ga spravili v zapah.

Ljudje v ljubljanskem tramvaju

Vsega pa vendar ne more biti kriv, čeprav seveda tudi ni brez napak, kakor nihče ni

Zabavljajo čez to ubogo paro, da je joj, prav pa pride vsem. V zgodnjih jutranjih urah se vselej nanj delavci, ki hite na delo v oddaljene kraje mesta, potem pridejo na vrsto uradniki in drugi poslovni ljudje. Zapolnili trgovski potnik ga ujame še v zadnjem hipu in se potegne z njim na kolodvor. Popoldne gospodarji na njem gospodinje, ki gredo na trg kupovati razne dobrote za železice, in zunanji ljudje, ki prihajajo v Ljubljano po opravkih. Opravkov je mnogo in treba se je podvzati, še prehitro bo prišel čas, ko bo odpuhal »lukmatija«. Ko zazvoni polodne, se vsu-jejo iz trgovin in raznih uradov uslužbenci. Tisti skopje odmerjeni čas bo kmalu minil in treba se je podvzati domov. Morda se bo pa le našla urica časa za kopanje in odhiti. Ob dveh bo treba nazaj. Hitro na tramvaj, nekaj se pa le »not« prinese. Popoldne promet nekoliko poneha, zvečer pa je zopet vse polno. V nočnih urah se marsikomu ne ljubi capljati domov, ker ima v nogah za pristno prodani cveček ali pa se mu mudi spat. Trudni izletniki se natrpajo vanj na kolodvoru pozno zvečer in kar prav jim pride, ker marsikateri komaj nosi svoje trudne kosti.

Toda dobrota je sirota. Če odkar vozi tramvaj po Ljubljani, preživljajo ljubljanci živčno vojno. To ni zanje nič novega. Cele tone jeze in najpristnejše ter najpristnejše gnjeve so razlili nanj. Vsega je kriv on: če kdo zamudi vlak, če zamudi sestanek, če ne dobi zveze, če ga zmoči dež in če pride prepozno domov. A se le zgode stvari, pri katerih je nedolžen.

Teče elegantna gospodična, teče kar se da, da bi ga še ujela — tramvaj seveda — ker capljati po blatu, ki ga je v Ljubljani toliko, da bi lahko priredili blatno razstavo, ni prijetno. Pa se ji noga nekam nerodno spodnese in čof, že leži sredi najlepšega blata. Na mah je vse elegancije konec. Kaj je tramvaj kriv?

Kaj pa stojite kakor Lotova žena, piskne energična gospodična na gospoda, ki stoji kakor Cerberus na vratih, tako da noben ne more ne notri ne

ven. Zaspani in resni obrazi se zjasnijo, gospodu je nerodno in se prerine v največjo gnečo sredi voza, da bi ušel strupenemu jeziku. Ljudje se zasmejejo in čakajo, če bo še kaj, potem pa se zopet pogrezejo vsak v svoje misli.

Konec meseca je in ni menda zlepa človeka, ki ne bi občutil obupne praznine v žepu. Pa vstopi gospa in na vse zgodaj potegne iz denarnice tisočak. Vsi izbulijo oči in stegnejo vratove nad tem čudežem, sprevodnik pa se prime za držaj, ker od začudenja in skrbri ga popade slabost. Le kje naj vzame na vse zgodaj toliko drobiža! Zopet bo moral letati po obestnih trafikah in bifejih, da bo zamenjal. Nimam drobiža, gospod! Tedaj pa privleče gospa iz denarnice dinar, tisočak pa spravi nazaj, češ, mi smo pa le mi. Takega »javnega pohujšanja« ob koncu meseca tudi ni tramvaj kriv.

Stopite naprej do vrat, prosil sprevodnik s pritajeno jezo. Ne gre pa ne gre, prepolno je. Tam je prost še en sedež, čež njega pa je poveznjena dama. Gospod zraven bi se rad vsedel in naredil drugemu prostor, pa kaj, ko ta vražja knjiga o lepem vedenju vsiljuje človeku pomisleke. »Gospa, prosim,« ji vljudo ponudi sedež. »Hvala, bo ves plašč zmečkan,« se ljubeznivo zahvali. Kavaler divje zavrti oči in se trdo posadi na sedež. V mislih pa se je spravil na knjigo o lepem vedenju in jo že vidi, kako jo požirajo plameni. No, vidite, kaj ima tramvaj s knjigo o lepem vedenju.

Na koncu vseh koncev pa to bitje, ki z vdano potrpežljivostjo prenaša vse nerganje, le ni tako tja v tri dni. Saj ima na sebi naslikan mestni grb, ki ga noben ljubljancin nima in s čimer se noben meščan ne more ponašati. Pa tudi drugače ga ni metati med staro šaro. Premika se res da včasih bolj hitro, včasih pa sploh ne in vseh pet okončin ima, kakor vsak drug meščan. Samo lista okončina na vrhu ni vedno popolnoma v redu in tako nastane večkrat kratak stik, toda, kaj more tramvaj za to. Narava je huda reč, to bi lahko marsikdo povedal in preko tega tudi on ne more...

Danes nepreklicno zadnikrat ob 16., 19. in 21. uri
Njen poslednji film! Poslednji jo lahko vidite danes!
KINO UNION Telefon 22-21

POLA NEGRI
Noč odločitve

5 strehe je padel in se ubil

Mojstrana, 25. junija.

V našem kotu se dostikrat zgodijo smrtni nesreče, saj skoraj ne mine leto, da ne bi triglavske planine terjale žrtev. Smrtna nesreča, ki pa se je zgodila danes v Mojstrani, je vsakogar posebno pretresla.

V Mojstrani je gospodaril že precej let na »Lipnekov« posestvu Franc Košir, sin starega »Lipneka«, s katerim smo se čitatelji »Slovenskega doma« seznanili pred dvema letoma kot z najstarejšim Mojstrančanom. »Slovenski dom« je takrat staremu Lipneku, kot pristni, krepki in značajni gorenjski korenin posvetil precej prostora. Kakor stari »Lipneki«, je bil tudi njegov sin zaveden slovenski katoliški mož, dober gospodar in družinski oče.

V zadnjih letih se je mladi »Lipnek« prizadeval, da bi si prihranil toliko denarja, da bi mogel popraviti gospodarsko poslopje. Ker je »Lipnekovo« posestvo bolj majhno, je bilo treba v ta namen mnogo žrtve in truda. Do letošnjega leta pa je kup prihranjenega denarja toliko narasel, da je mladi »Lipnek« nakupil potreben material in začel popravljati poslopje. Zadnje dneve mu je vreme precej nagajalo pri delu in ker se nebo le ni hotelo zjasniti, je mladi »Lipnek« delal tudi v dežju. Tudi danes popoldne je kljub deževnemu vremenu delal na strehi. Sredi popoldneva pa mu je nenadoma zmanjkalo tal pod nogami, zvrnil se je s strehe na tla. Padel je tako nesrečno, da ni bilo več človeške pomoči zanj. Domači so takoj poklicali g. duh. svet. župnika Pečariča, da mu je podelil sv. poslednje olje. Zvečer pa je zvon dovške cerkve že oznanil ljudem žalostno vest, da je nesrečno umrl.

Družina »Lipnekova«, ki je zelo ugledna in znana kot zavedno katoliška, je s to smrtjo hudo prizadeta. Za blagim pokojnikom globoko žaluje žena, ki je z njim živela v najlepšem razumevanju in ljubezni. Pokojnik zapušta tudi nedoročeno sina. Tragična smrt je seveda hudo pretresla tudi pokojnikovega sivolasega očeta in pokojnikovega brata.

Pogreb Franca Koširja bo v četrtek, 27. junija na dovško pokopališče. Naj blagi mož počiva v miru, hudo prizadeti družini naše iskreno sožalje!

Športne vesti

Drugo kolo tekem za mali srednjeevropski pokal. Po nedeljskih tekmah za mali srednjeevropski pokal se je v Budimpešti sestel odbor tega tekmovanja, ki je izbral nadaljnja dva para, ki bosta še igrala. Zreč je določil, da prihodnjo nedeljo igrajo:

v Zagrebu: Gradjanski : Rapid (Bukarešta); v Beogradu: Bsk : Ferencvaros.

Obe polfinalni tekmi za mali srednjeevropski pokal bosta torej odigrani v Jugoslaviji, t. j. v Zagrebu in Beogradu. Po izrednih uspehih naših prvih dveh klubov Bska in Gradjanskega v prvem kolu konkurence smemo upravičeno pričakovati nadaljnjih lepih rezultatov naših vodilnih klubov. Po soglasnih poročilih madžarskih in romunskih listov sta Gradjanski in Bsk podala pri povračilnih tekmah v Budimpešti in Bukarešti sijajno igro in je njihova zmaga tudi pri povračilnih tekmah povsem zaslužena. Oba naša kluba sta torej tudi prihodnjo nedeljo velika favorita, posebno še zaradi tega, ker igra na domačem igrišču. Obe nedeljski tekmi pa bosta mnogo težja preizkušnja za Gradjanski in Bsk, kajti oba nasprotnika, Ferencvaros in Rapid, sta v prvem kolu pokazala, da sta to moštvi, nad katerima je težko zmagati.

Povračilna tekma med Bskom in Ferencvarosom bo že naslednjo nedeljo, 7. julija, v Budimpešti, docim bo Gradjanski igral v Bukarešti šele 14. julija.

Zagrebski listi pišejo, da je Gradjanski dobil od Rapida iz Bukarešte poročilo, da se bo kompletno moštvo pripeljalo iz Bukarešte v Zagreb z avioni. Vodstvo Rapida se je za tako potovanje odločilo zato, da bo moštvo prišlo v Zagreb spočito in sveže. Romuni računajo v Zagrebu na uspeh. Tekmo med Gradjanskim in Rapidom bo sodil madžarski sodnik Erne Kio.

Propagandne atletske tekme ZFO. Slednjo nedeljo prirejajo odseki Fantovskih odsekov po vseh krajih Slovenije atletske tekme. Atletika je že danes postala pri ZFO ena najpriljubljenejših športnih panog, ki jo člani in mladi gojijo poleg telovadbe z največjim veseljem. Uspehi, ki jih ti odseki dosegajo pri svojih atletskih tekmah, so prav zadovoljivi. Tekmovalci zaenkrat še ne dosegajo vrhunskih rezultatov, vendar pa kažejo ti uspehi, da imamo na deželi med kmečko mladino veliko talentov, zlasti ker moramo vedeti, da so ti rezultati doseženi brez pravega treninga in na neregularnih igriščih. Tem bolj bodo zaradi tega zanimive letošnje atletske tekme v avgustu na Stadionu. Teh tekem se bo udeležilo po dosedanjih računih rekordno število atletov-tekmovalcev ZFO.

Danes prinašamo rezultate atlet. tekem Fantovskega odseka v Mengšu. Teh tekem se je udeležilo okoli 50 članov in mladcev. V posameznih športnih panogah so zmagali:

Mladci:

Tek 60 m: 1. Gregorc (Mengeš) 8.2.
Disk: 1. Vidali (Mengeš) 24.50 m.
Krogla: 1. Kralj (Grobjle) 9.05 m.
Tek 1500 m: 1. Skofic (Mengeš) 5:21.1.
Skok v daljavo: 1. Vulkan (Domžale) 5.25.
Kopje: 1. Vulkan (Domžale) 34.30.
Triskok: 1. Veider (Mengeš) 10.11.
Skok s palico: 1. Vulkan (Domžale) 2.85.
Skok v višino: 1. Vidali (Mengeš) 140 cm.
Tek na 3000 m: 1. Cankar (Mengeš) 10:39.2.

Clani:

Tek na 100 m: 1. I. I. Kompare (Mengeš) 13; 2. Kecelj (Vodice) 13. — II. 1. Lipar (Mengeš) 13.
Met diska 1. Kompare (Mengeš) 29.43.
Skok v višino: 1. Mihelčič (Mengeš) 155 cm.
Krogla: 1. Kompare (Mengeš) 8.96.
Tek na 400 m: 1. Lipar (Mengeš) 1.12.
Tek na 1500 m: 1. Gosar (Mengeš) 4.58.
Skok v daljavo: 1. Kompare (Mengeš) 5.90.
Met kopja: 1. Rožič (Grobjle) 38.18.
Triskok: 1. Kompare (Mengeš) 10.87.
Skok s palico: 1. Mihelčič (Mengeš) 2.85.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost	Oblačnost (%)	Veter amer. (akost)	Pada- vine mm	Vrsta
Ljubljana	757.7	19.8	11.4	91	4	E ₁	15.2 dež
Maribor	755.7	18.5	11.0	70	4	U	—
Zagreb	755.1	24.0	16.0	60	7	SW ₃	0.3 dež
Beograd	757.2	27.0	17.0	60	4	S ₁	—
Sarajevo	757.6	25.0	14.0	60	5	S ₁	—
Vis	758.5	20.0	15.0	70	4	SSE ₁	—
Split	758.0	24.0	17.0	70	5	SSE ₃	2.0 dež
Kumbar	758.0	29.0	13.0	70	4	NE ₂	—
Rab	758.4	24.0	21.0	90	10	SSE ₂	7.0 dež
Dubrovnik	758.2	27.0	22.0	80	5	SSE ₂	—

Vremenska napoved. Spremenljivo oblačno, nestalno vreme.

Koledar

Danes, sredo, 26. junija: Janez in Pavel.
Četrtek, 27. junija: Ema, Lado.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62; mr. Garts, Moste, Zaloška cesta 47.

Dekliški dnevi na Betnavi. Še par dni Dekliški dnevi nas morajo združiti, obogatiti in nam vliti poguma! Na svidenje na Betnavi v soboto zvečer ob 19. Sprejem prevz. je v nedeljo ob 6, nato obhajila sv. maša. Versko zborovanje se začne ob 9. Podoben spored v prireditvenih knjižicah. Povsod Boga po Mariji!

Dajanje konj na vojaške vaje. Pri vpo-klicu konj na vojaške vaje se je ugotovilo, da se lastniki konj poslužujejo različnih načinov, da se te dolžnosti izognejo ali pa dajo na orožne vaje najslabše konje. Kdor ima več konj, da navadno najslabšega, drugi si zopet od sosedu izposodi ali kupi nesposobnega konja, ki ga potem žene v vojaško edinicu. Primeri se celo, da lastnik svojega konja namenoma poškode in ga onesposobi za vojaške namene. S takim postopanjem se ovira delo vojaških oblastev, da ne morejo svoje naloge natanko in redno opraviti, kar je lahko usodnega pomena za državno varnost. Zato opozarjamo, da morajo biti za vojaške namene dani le dobri in sposobni konji in da bo vsakdo, ki se samo poskuša izogniti tej dolžnosti, nemudoma naznanjen pristojnemu vojaškemu oblastvu.

Prepovedano točenje alkoholnih pijač ob vpoklicu vojaških obveznikov na orožne vaje. Zaradi ohranitve miru in reda je v torek, sredo in četrtek 25., 26. in 27. t. m. strogo prepovedano točenje alkoholnih pijač in vsakršno oddajanje vsem na orožne vaje poklicanim vojaškim obveznikom in njih spremljevalcem bodisi v javnih lokalih ali tudi pri zasebnikih. Alkoholne pijače, ki bi jih nosili vpoklicani vojaški obvezniki ali njih spremljevalci seboj, jim bodo odvzeta. Prekrški te naredbe se kaznujejo z denarno kaznijo od 10 do 1000 din ali pa z zaporom od 1 do 20 dni.

Zadnja sklepna produkcija Glasbene akademije v šolskem letu 1939-40 bo drevi ob 18.15 v veliki filharmonični dvorani. Na sporedu, »Ktere-rega izvajajo izključno slušatelji Glasbene akademije, so sledeči skladatelji: Jemolli, Vitali, Mozart, Beethoven, Musorgski, Chopin, Chaminade, Binički, Krek, Peterelka, Hubad Samo, Gregore Jurij. Spored, ki velja obenem kot vstopnica, se dobi za 3 din v knjižarni Glasbene Matice ter pri večerni blagajni.

Trgovska, industrijska in bančna podjetja, ki nameravajo sprejeti v službo kakšno novo pisarniško moč, prosim, da se obrnejo na ravnanje Državne dvorazredne trgovske šole v Ljubljani, ki bo rado postreglo s priporočilom dobrih absolventov, zlasti pa absolventin.

Petersiljkovo mamo rubijo ali Kaznovana trdostnost se imenuje velika in od sile pretresljiva igra v petih dejanjih s prologom, ki jo je včeraj popoldne igral Pavlihov oder, naše znano prvo slovensko gledališče z ročnimi lutkami, v mestnem otroškem zavetišču v Trnovem na splošno zadovoljstvo vseh majhnih gledalcev, ki za čuda hkrati tudi vsi sodelujejo pri igri. Da pa drugi otroci mestnih dnevni zavetišč ne bodo prikrajšani, bo danes popoldne Pavlihov oder gostoval ob 15. uri v mestnem dnevnem otroškem zavetišču v Mostah, ob 17. uri bo pa imel veliko predstavo v stari cukrarni za prehodni otroški dom in dnevno zavetišče sv. Peter. Jutri v četrtek ob 15. uri bo predstava v dnevnem otroškem zavetišču v Zg. Siskli, ob 17. uri pa v šoli za Bežigradom za dnevna zavetišča Sp. Siska in Bežigrad. Pavlihov oder ima zbrane velike prijatelje revnih otrok, ki hočejo revno mladino razveseliti po težkih šolskih urah, da jih bo Pavliha po raznih mestnih kolonijah na počitnicah vedno spominjal na Ljubljano. Ker prizadevni Pavlihov oder napravi to res veliko veselje revnim otrokom popolnoma brezplačno in z znanimi žrtvami svojih sotrudnikov, poleg zajamčene hvalečnosti gledalcev gotovo zasluži tudi javno pohvalo.

Praznovanje Vidovega dne

Vidov dan, dne 28. junija, se praznuje vsako leto kot spominski dan padlih borcev za vero in domovino s slovesno sv. mašo. V tujaknjih stolnici se bo daroval slovesni rekviem 28. t. m. ob 10. V pravoslavni cerkvi na Bleiweisovi cesti bo svečan parastos ob 11. V evangelijski cerkvi bo slovesna služba božja istega dne ob 10. V starokatoliški kapeli na Gosposvetski cesti pa bo služba božja ob 9 dopoldne.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Opera — Začetek ob 20

Sreda, 26. junija: »Carmen«. Red Sreda.
Četrtek, 27. junija: »Carmen«. Red Četrtek.
Petek, 28. junija: »Lucija Lammermoorska«. Izven. Debut koloraturke Šlehanove in gostovanja tenorista Josipa Gostiča. Globoko znizane cene od 24 din navzdol. (Zaključek sezone.)

Za zaključek operne sezone bo debutirala na našem odru v petek zvečer mlada in izredno mnogo obetajoča koloraturka Šlehanova, ki bo pelala naslovno partijo Donizettijeve »Lucije Lammermoorske«. Kot gost bo pel Edgarda Josip Gostič. Režija je Frelihova, dirigira A. Neffat.

Zahtevajte povsod naš list!

Cilji romunske „Stranke naroda“

Totalitarna zamisel bo vodila vse moralno in materialno življenje organiziranega naroda

V Romuniji so bile te dni izvedene velike notranje spremembe in je bila med drugim ustanovljena tudi nova enotna in edina romunska stranka, imenovana »Stranka naroda«. Kako si je ta stranka zamislila svoje delo, je najbolje razvidno iz govora, ki ga je imel po radiu načelnik njenega štaba Ernest Urdarianu. V njem je najprej po radiu izrazil globo vdanost kralju in domovini ter pripravljenost, da pri bodočem delu kot načelnik strankinega štaba žrtvuje, če bo treba, tudi svojo osebo, nato pa je nadaljeval:

Narod bo videl, kaj pomeni navdušen pokret. Domovina je nad vsem drugim. Avtoritativna država je organizacija na profesionalni podlagi. Stranka naroda, ki je danes politični činitelj, je storila korak naprej k romunski slogi, k popolni pomiritvi in narodni ter socialni solidarnosti pod vrhovnim vodstvom Nj. Vel. kralja. To vrhovno vodstvo pomeni največje jamstvo za zmago, kakor je aktivno delovanje Nj. Vel. kralja v zadnjih 10 letih zagotovilo napredek države na vseh področjih.

Totalitarna zamisel, ki predstavlja združene sile, temelji zdaj na strankinem delu. Ta zamisel bo kmalu vodila vse moralno in materialno življenje organiziranega naroda. Kot načelnik strankinega štaba se bom prizadeval predvsem za: moralno vzgojo vsakega strankinega člana od zgodnje njegove mladosti pa do tedaj, ko bo svojo nalogo končal. Takšna vzgoja naj prinese korist skupnosti; za duha, ki bo temeljil na poštenosti in sodelovanju vseh. Ta duh naj zavladuje namesto anarhističnega individualizma; za sposobnost vsakega, ki s svojega mesta opravlja svoje delo, da bo znal tudi ukazovati; za emisel odgovornosti, ki mora biti glavna vrhuna vsakega upravitelja malega ali velikega.

Življenje je veliki privilegij...

»Stranka naroda« mora biti delovna, močna in neomajna organizacija. Živeti pomeni uživati velik privilegij. Pravico do tega privilegija pa imajo le oni narodi, ki delajo na to, da se uredijo njihovi lastni ideali, ki si morejo zagotoviti pravico do lastnega življenja. Romunski narod, ki je obdarjen s tolikimi vrlinami, ima pravico do življenja, toda zagotoviti mora s lastnimi sredstvi svoj obstoj in napredek. Tega ni mogoče doseči brez organizirane skupnosti, brez discipline in brez podreditve koristi posameznikov skupnim koristim.

Bodimo hvaležni Nj. Vel. kralju, ki je blagovolil pristati na to, da prevzame veliko poslanstvo za ureditve teh velikih zahtev, potrebnih za naš obstoj, za naš narod in za našo državo. Bobimo mu hvaležni in pojdemo za njim v strojenih vrstah kot kompaktna masa, trdno odločeni, da delamo in da teorijo evojo dolžnost. Zivel kralj, živel nacionalistična Romunija, živel »Stranka naroda«!

V imenu bivših članov Zelezne garde je Horia Sima poslal poziv in povelje vsem bivšim članom in simpatizerjem Zelezne garde, da se morajo takoj vpisati v »Stranko naroda« ter da udano in zvesto služijo z vsemi svojimi močmi kralju in domovini. Vsi voditelji in številni bivši člani Zelezne garde so se odzvali pozivu Horie Sime ter se vpisali. Med njimi je tudi oče Cornelia Codreana, ustanovitelj Zelezne garde, dalje Ilija Garneaca, Corneli Georgescu i. dr.

Nacionalna organizacija iz leta 1922 je naslovila podoben poziv na svoje člane. Vsi voditelji in številni člani te bivše organizacije so se tudi vpisali v »Stranko naroda«.

Ujeti francoski civilisti, ki so po gozdovih skriti čakali na nemške padalce. Nemci so jih razorožili in jim napovedali kazen.

Šah

V Trenčinskih Toplicah bo šel Tomovič

Zdaj je dokončno rešeno vprašanje, kdo bo zastopal Jugoslavijo na mednarodnem šahovskem turnirju v Trenčinskih Toplicah na Slovaškem, ki bo od 1. do 14. julija letos. Že zadnjič smo poročali, da je Jugoslovanska šahovska zveza mislila poslati na ta turnir najprej našega veleposlana dr. Vidmarja, če ta ne bi sprejel, Tomoviča, če pa bi tudi Tomovič odklonil sodelovanje, pa veleposlana Pirc. Zdaj se je zvedelo, da dr. Vidmarju ni bilo do tega, da bi se udeležil omenjenega mednarodnega turnirja in je zato prišla vrsta na Tomoviča. Ta je ponudbo sprejel in se zdaj že pripravlja za nastop v Trenčinskih Toplicah, kjer bo, kakor upa naš šahovski svet, zaradi svojih velikih šahovskih sposobnosti lahko častno zastopal naš šah in seveda tudi Jugoslavijo. Jugoslovanska šahovska zveza je o tej odločitvi že poročala Slovaški šahovski zvezi v Bratislavo.

Da bodo tudi tisti naši šahisti, ki še ne poznajo natančneje mojstra Tomoviča, vedeli vsaj nekaj več o tem našem mojstru, naj v naslednjem navedemo nekaj podatkov o njem in o njegovih uspehih. Vasilij Tomovič je danes star 32 let in je po poklicu profesor. Študiral je matematiko v Grenoblu in v Belgradu, kjer je študije tudi končal. Mojsirski naslov si je priboril na turnirju v Veliki Kikindi leta 1932. Največji dosedanj uspeh pa je brez dvoma dosegel na lanskem zagrebškem amaterskem turnirju, na katerem je takoj za Vidmarjem zasedel drugo mesto in je prav zaradi tega prišel zdaj v poštev za udeležbo na mednarodnem turnirju v Trenčinskih Toplicah. Poleg tega je bil leta 1937. tudi prvak mesta Belgrada.

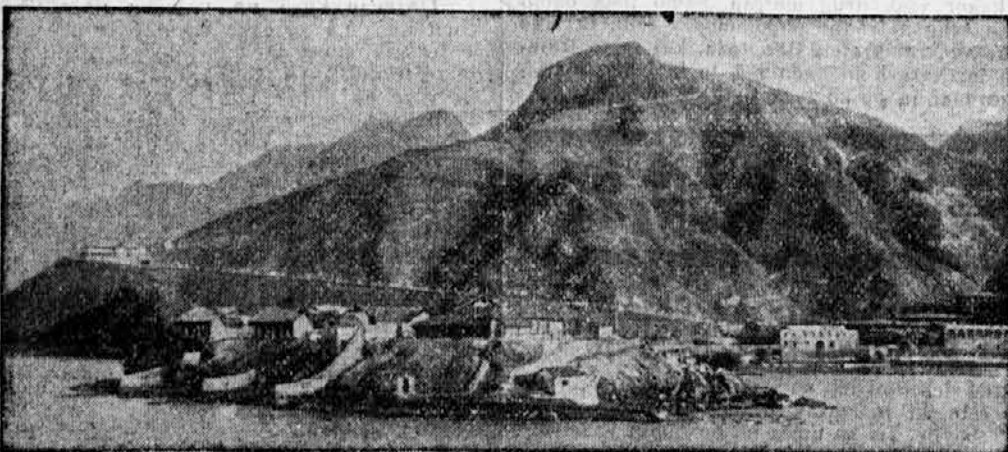
Radio

Program radio Ljubljana

Sreda, 26. junija. 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12. Godbe na pihala igrajo (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Veseli kvartet — 14. Poročila — 18. Mladinska ura: Reportaža iz tiskarne — 18.40 Restavriranje kapiteljske cerkve v Novem mestu (g. Jože Gregorič) — 19. Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20. Vjolinjski koncert g. prof. Jana Šlaisa, pri klavirju ga Ruža Šlais — 20.50 Bizet: L'Arlesienne, suita (plošče) — 21.10 Pevski zbor »Slavec« — 22. Napovedi poročila — 22.15 Havajske kitare in wurliške orgle (plošče).

Drugi programi

Sreda, 26. junija: Belgrad, 20. Opera — Zagreb, 21. Zab. gl. — Bratislava: 21. Kom. gl. — Praga: 22.20 Godalni kvartet — Sofija: 19. Klavir — Beromünster: 20.30 Zab. konc. — Budimpešta: 20.10 Ork. konc. — Bukarešta: 21.50 Italijanske in španske pesmi — Stockholm-Hörby: Puccinijeva opera: »Boheme« — Rim-Bari: 17.40 Plesna gl. — 22.15 Zbrana gl. — Trst-Milan: 20.30 Pisanica gl. — Florenca: 19.30 Operna gl. — Sottens: 19.15 Pisan drobšč.

Angleška trdnjava Aden na jugozahodnem koncu Arabije ob pomorski poti iz Rdečega morja na Indijski ocean. Italijanska uradna vojna poročila so zadnje dni poročala, da so to trdnjavo italijanska letala večkrat bombardirala.

Tudi pada'ci sami so v nevarnosti

Največje preglavice jim dela veter v spodnjih zračnih plasteh

Moderna vojna nam je prinesla poleg novega načina bojevanja in orožja še eno novost — padalce. Danes smo priča tem čudnim napadalcem iz zraka, tem bojevnikom, ki posredujejo med borbo v zraku in na zemlji in ki so se razodeli prvi v španski državljanski vojni. Letala se danes ne omejujejo več samo na letanje po zraku, ampak skušajo s strojnimi razpršili čete, ki se zbirajo, bombardirajo mostove in razne naprave ter z bombami obsipajo artilerijo na postojanki. Padalci so najnovejši »orožje«, ki vzdržuje nekako zvezo med nebo in zemljo.

Nepredvidni iznajditelji

Ze dolgo je tega, kar so iznašli padalo, in sicer je bila narava prva, ki ga je iznašla. Iz prirodopisja vemo, da se pajki prevažajo po zraku že pri najmanjšem vetriču na svojih sprednjih nitih. Znani italijanski izumitelj in umetnik Leonardo da Vinci je zapustil v svoji zapuštni neko sliko padalca. Potem preidemo k prvim balonom ob koncu osemnajstega stoletja, ko so izumitelji še sami skakali za poskušnjo in prvega poskusa niso prepustili nalašč za to določenim ljudem, kakor jih imamo danes. Tako se je zgodilo, da je v Parizu

nek tak izumitelj sam skočil z vrha Eiffelovega stolpa in se ni zmenil ne za svoje prijatelje, ki so mu to odsvetovali, ne za policijo, ki mu je skušala to dejanje preprečiti. Padalo se ni odprlo in sam se je raztreščil na tleh.

Automatično odpiranje padala

Kaj se godi z letalcem v trenutku, ko odskoči z letala in prepusti svoje kosti zraku? Najprej je treba omeniti, da letalo leti danes z mnogo večjo hitrostjo kakor pa telo pri prostem padu, brez padala seveda. Človeško telo doseže pri prostem padu brez padala največjo hitrost 250 km na uro, ker ga pri padanju ovira zračni upor. Letala pri strmoglavljenju pa dosežejo 900 km na uro! Teoretično bi bilo torej mogoče, da bi letalo dohitelo lahko mišljenega potnika, ki je bil pozabil svoje padalo. Če je padalec toliko hladnokrvnen in priseben, da med letom stegne roke in noge, da leti kakor deska, potem ne bo letel hitreje kakor sto kilometrov na uro.

Vrnimo se k padalcu, ki je skočil z letala. V trenutku, ko odskoči, leti skoraj vodoravno, ker to hitrost mu da letalo po zakonu vztrajnosti. Če

Skok se da naravnati

V normalnih razmerah, če ni nobenega vetra, prileti padalec na tla s hitrostjo 6 do 6,5 m na sekundo. Na tla prileti približno s tako silo, kakor če padeš z dva metra višine. Pristajanje pa postane nevarno in čisto tudi usodno, če je pri tleh le najmanjši veter.

Ce pihava veter s 6 m na sekundo — veter, ki ga čutiš, če voziš s kolesom 22 km na uro — tedaj padalec pristane s silo, kakor da bi imel še enega človeka na ramah. To je tako, kakor če bi skočil z dva metra visokega avtomobila, ki vozi 22 km na uro. Prekopicavanju se torej tako ni mogoče izogniti in postane pristaneč nevaren, če začne padalec vlačiti veter. Pravilo: teči v smeri vetra je lažje reči kakor pa to storiti. Dokaz za tako smolo je padalec Diart, ki ga je veter vlek 7 km daleč in ga je rešil šele jezdec, ki se je spustil za njim v galopu. Padalec, ki bi skočil iz letala pri vetru s hitrostjo 72 km na uro, bi imel malo uspeha, in ne bi ostal živ. Teža pri tej brzini vetra se poveča enajstkrat.

Ce padalec hoče svoj skok uravnati, mu je treba pogniti za gotovo skupino vrvice, s katerimi je privezan na padalo. Američanu Cheslingu se je posrečilo, da je pristal v krogu premera 6 metrov.

Usoda vojaka - padalca je negotova

Govorice, da s padali spuščajo tanke, topove in podobne stvari, niso verjetne. Ruski padalci so imeli s seboj smuči, kolesa, zlojlive gumijaste čolne ter take manjše stvari.

Pristanek za vojnega padalca je dosti nevaren poskus, ker je padalec brez zveze in je vezan izključno samo nase. Če ga ujamejo, je skoraj več kot gotovo, da ga brez posebnih pomislekov ustrelijo. Padalci v vojni so seveda dobro oboroženi in nemški padalci v Belgiji so imeli s seboj majhne strojnice, privezane na desni strani, s katerimi so streljali lahko iz vsakega položaja. Čim padalec pristane in vidi, da proti njemu kdo teče, začne streljati in učinek takega nenadnega in nenavaden streljanja ne izostane. Človek se takega nenadnega streljanja ne nadeja in ga nekoliko spravi iz ravnotežja ter takoj išče varnega zavetja. Padalec se med tem pripravi in poznejša borba je še mnogo bolj nevarna. Kajti če padalec strelja med padanjem ali pa takoj pri pristanku, tako streljanje ni ravno zanesljivo in je zadetek negotov. Ko pa pristane in si izbere primerno krite, pa je streljanje že zanesljivo. Če se padalcu približa le z malo previdnosti ter ga dobro vzameš na muho, boš gotovo imel viden uspeh.

Naročajte Slovenski dom!

Bosdari in jaz sva se molče zatapljala v misli, Fajans pa je bil razburjen do histeričnosti. Nenehno je blebetal po francosko. Bosdari in jaz sva se delala kakor da spiva, da bi mu zavezala jezik, toda pogovarjal se je z voznikom. Nazadnje so bruhnile iz mene vse francoske kletve, ki sem jih imel na razpolago, in posrečilo se mi ga je pomiriti.

Ko smo se bližali fronti, smo vozili mimo dolgih vrat tovornih avtomobilov, ki so brez luči drdrali po zavijajočih se cestah. Mislim, da so nesreče tisto noč ubile več ljudi, kakor pa jih je padlo prvi dan vojne.

Okoli štirih popoldne smo prišli do kamenitih barak, ki naj bi bile naš glavni stan. Zložili smo svojo opravo v prazno sobo, ki ni imela ne pohištva ne luči.

Rafaella Casertano, voditelj tiskovnega oddelka, se je naglo bril pri sveči. Vsi so govorili tiho, nekateri so naglo pili nekaj požirkov konjaka.

Okoli pol štirih smo pobrali pisalne stroje in odšli na naše opazovališče, ki je bilo oddaljeno nekaj kilometrov.

Opazovališče je ležalo pod bregom na plitvem obronku, devetsto metrov nad ravnino Asamo. Bilo je zelo tema. Ni bilo videti nobene luči.

V nizki kameniti koči so tiktakali brzjavni in častniki so se pogovarjali po bojnih telefonih. Zunaj je stala velika miza, pokrita z zemljevidi.

Predstavili so nas več častnikom, potem pa smo oprezovali okrog, čakali zore in kadili cigareto za cigareto.

V dnevnik sem si natečkal tole:

»Štiri in petintrideset minut. Zrak drhti od potlačene razburjenosti. Stabni častnik pravi, da tvori na ravnini Asamo, kilometer pod nami, kolona generala Biroglija s štirideset tisoč možmi središče treh kolon, pripravljenih za pohod. Niti soja luči v dolini, čeprav korakajo tisoči ljudi.

Na vzhodu se obzorje rdeči. Kaže nasekani obrisi Danakilijskih gora, »Pekla stvarstva«. Častniki hodijo ter lahno govore med sabo. Lahna rdečina na obzorju. Ptici zadržajo peti. Zdaj slabotna luč v dolini. Uravnomo ure po uradnem času.

Tiskovni častnik nam sporoči, da smemo po vsakem vojaškem vodu pošiljati samo poročila, dolga petindvajset besed. Pravi, da so

vodi prepolni vojaških zapovedi. Naše natančne popise mora sel z motorjem nesti stodvajset kilometrov nazaj do brezžične postaje v Asmari.

Štiri in štirideset minut. Sonce nenadno plane čez čokoladni rob gora. General de Bono, majhen, žilav, s kozjo brado, štirinajstdesetletni, pa za čuda živ, se pelje naprej. Odhaja na posvet s štabom.

Luči je dovolj, da vidimo zemljevide na mizi. General Gabba, načelnik štaba, pojasnjuje položaje čet. Skupina generala Santinija, ki šteje petintrideset tisoč mož, leži kakih 5 km levo pred nami. Skupina generala Marabigne, s kakimi petintrideset tisoč možmi leži desno od nas petdeset kilometrov. Kolona generala Biroglija s kakimi štirideset tisoč, povečini askarijev, leži pod nami v središču. Pravi, da sliši, da so se abesinske čete umaknile iz bližine meje.

Skozi daljnogled vidimo na milje daleč oblake prahu v ravnini. Na gorski ploščadi nekaj sto metrov pod nami vidimo domačega pastirja, kako žene koze na pašo. Ne meni se za nič in najbrž tudi ne ve za dogodek, ki bo pretresel svet, dogodek, ki se bo prav zdaj začel.

S svojim pisalnim strojem se utaborim

S pisalnim strojem sem se utaboril na braniku, obteženem z vrečami peska, na robu ravnice. De Bono in Gabba hodita sem ter tja ter raziskujeta ravan z daljnogledom.

Štiri ure pet in dvajset minut. Pišem prvo vrsto poročil, ki jih bo dovoljeno oddati točno ob petih. Vrsta je skromna: samo sedem besedi:

»Vdor Italijanov v Abesinijo ob šestih zjutraj.«

Enaka sporočila pošljem hkratu v Newyork, Rim, Pariz in London, da bi jih od tam po različnih kablilih poslali naprej. Teh sedem besedi bo pognalo tisoč tiskarn v devet in štiridesetih urah, tiskarne bodo bruhale izredne izdaje. Svet se bo prebudil in slišal, da se je začela nova vojna.

Pst! Vojna se je začela. Brzjavni uradnik tipka moje poročilo. Skozi daljnogled opazujem sivozelene postave, ki bredejo kakih osem milij daleč čez plitvo reko Beleso. Puške drže nad glavami. To preprosto brenjenje čez ono reko bo pretreslo svet.

Pozneje sem slišal, da so prepevali »Glovinenez«, vzklkali Mussoliniju in da niso na vseh treh točkah, kjer so prestopili mejo, dobili od nasprotnika nič ognja.

(Dalje.)

01

V tiskovnem glavnem stanu prosimo grofa Bosdarija, naj nam vendar pove, kdaj se bo vojna začela. Proti enajstim zvečer pride Bosdari v uredniško sobo, v kateri Gibbons, jaz ter več italijanskih in francoskih dopisnikov naglo popisujemo prizore s ceste. V brezdušni tišini se gnetemo okoli njega. Bosdari pravi:

»Prednje straže bodo odkorakale ob petih zjutraj. Ob enih popoldne lahko odidete v vrhovni glavni stan.«

Planemo narazen, da bi pripravili vreče za prtljago, zlojlive taborne postelje, odeje, mreže proti komarjem, konzerve, posode za vodo, pisalne stroje, papir, svinčnike, daljnogleda itd.

Ob enih popoldne sem se z grofom Bosdarijem in Romanom Fajansom, dopisnikom nekega varšavskega lista, odpeljal na vrh gore Coatit na opazovališče generala de Bona, od koder naj bi tudi mi gledali vdor v Abesinijo.

Bilo je človeku neprijetno pri srcu, ko smo se tako zložno vozili, da bi bili priče vojne, ki se je mirno in premišljeno začela ob določenih minutah, da bi videli, kako bo na besedo začel drdrati velik vojni stroj, da bi opazovali, kako bo več kakor stotisoč mož ob določenih minutah vdorlo v poslednje neodvisno kraljestvo v Afriki. Priče bomo dejanja, ki bi utegnili imeti neudumiljive posledice.

Skušal sem ugotoviti svoje čudne občutke. Kolikor morem povedati, je vse to vzbujalo v meni občutek nečesa odvratno privlačnega, občutek, ki sem ga imel vedno, kadar sem bil prisoten pri usmrtilvah.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič. — Izdajatelj: Inž. Jože Sodja. — Urednik: Mirko Javornik. — Rokopisov ne vračamo.

Slovenski dom izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din, za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6-III. Telefon št. 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6